

TOSPRÅKLIG SJEKK FOR POTENSIELLE TOLKER
(ToSPoT)
Evalueringsrapport 2

Integreringsavdelingen juli 2005

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
2. Behovet for å kvalitetssikre tolkingen	3
2.1 Kvalitetssikring av tolkingen i en utviklingsfase	3
2.2 Strukturelle tiltak i kvalitetssikringen	3
3. ToSPoT – innhold og omfang	4
3.1 Testresultatenes relevans for tolkeoppgaven	4
4. Resultater fra testingen	5
4.1 Resultater i forhold til ulike variabler	6
4.2 Resultater i forhold til alder	6
4.3 Resultater for kvinner og menn	6
4.4 Resultater i forhold til testspråkets innlæringsrekkefølge	7
4.5 Kandidater med tolkeerfaring fra politi- og rettsvesen	8
5. Konklusjon	9
Referanser	10

1. Innledning

Tospråklig sjekk for potensielle tolker (ToSPoT) er en tospråklig ordforrådstest. Testen er laget for å tjene som den første screeningmekanismen i UDIs rekrutteringsprogram for tolker til asylintervjuene, og anvendes når den potensielle tolken mangler dokumentasjon på tolkefaglige kvalifikasjoner. Kandidater som ikke tilfredsstillter testkravene går ikke videre i rekrutteringsprogrammet. Gjennom samarbeidsprosjekter med Domstoladministrasjonen, Oslo tingrett og Oslo politidistrikt har testen også vært administrert som ledd i innføringen av nye rekrutteringsrutiner for tolker til disse institusjonene. Med sin utforming og begrensede omfang er denne ordforrådstesten kun en komponent i en rekrutterings- og opplæringsprosess, og gir ikke grunnlag for ”godkjenning” som tolk. I så måte er ToSPoT å sammenligne med en ”synstest for piloter”.

Resultatene fra testingen så langt bekrefter at det er et stort behov for å kontrollere de tospråklige ferdighetene til personer som opptre som tolk. ”Tidligere erfaring som tolk” har vist seg ikke å være noen garanti for at personen har de tospråklige ferdighetene som tolkeoppgaven krever. Dette støtter undersøkelser som indikerer at ansvarshavende i situasjonen har liten mulighet til å kontrollere tolkingens kvalitet (jf. Andenæs et al. 2000). Ulike tiltak for å sikre tolkingens kvalitet er derfor nødvendig.

Denne rapporten oppsummerer resultater fra testing i perioden 2000-2004 og bygger på resultater fra testing av 1744 kandidater fordelt på 51 tolkespråk. Rapporten gir samtidig en kort beskrivelse av ToSPoT og testens potensial og begrensninger.¹ Materialet er gjennomgått med tanke på å isolere faktorer som kan påvirke resultatene, annet enn forhold hos kandidaten. Testresultatene blir derfor gjennomgått i forhold til ulike variabler som alder, kjønn, testspråk, og tidligere tolkeerfaring.

Det materialet som foreligger gir ikke grunnlag for å vurdere testens egentlige verdi eller validitet i forhold til tolkeoppgaven. Dette betyr at testen ikke gir noen garanti for at kandidater som klarer kravet i ToSPoT vil mestre tolkeoppgaven. Det er imidlertid rimelig å anta at kandidater som ikke tilfredsstillter kravene i ordforrådstesten, heller ikke vil kunne fyller tolkeoppgaven på en forsvarlig måte, fordi tolking krever at utøveren har et særdeles godt ordforråd på begge språk. ToSPoT har også vært benyttet som del av opptaksprøvene til den nettbaserte tolkeutdanningen for 2004 og 2005. Dette har gjort det mulig å sammenholde kandidatens resultater fra ToSPoT med deres resultater fra en muntlig, tolkelignende, testoppgave. Resultatene bekrefter antagelsen om at et svakt ordforråd gir dårlige forutsetninger for å klare tolkeoppgaven.

¹ Se også rapporten *Tospråklig sjekk for potensielle tolker (UDI 2003)* om testen og testingen fra 2000-2002.

2. Behovet for å kvalitetssikre tolkingen

Norge fikk i 1997 en statsautorisasjonsordning for tolker (jf. Mortensen 1998), og pr. januar 2005 har i underkant av 90 personer fordelt på 16 språk oppnådd tittelen statsautorisert tolk. Norge har foreløpig ikke et permanent utdanningstilbud til tolker. I perioden 1985 til 2003 gjennomførte i underkant av 250 studenter ett semesters studium i tolking ved Universitet i Oslo eller en høgskole. Gjennom et prøveprosjekt med nettbasert tolkeutdanning i 2004 og 2005 vil nær 500 studenter fordelt på 25 språk fullføre tilsvarende skoling ved universitetene i Bergen og Oslo, og høgskolene i Sør-Trøndelag og Telemark. Det er imidlertid registrert behov for tolking i over 70 språk i norsk offentlig sektor (jf. UDI 2000, JPD 2005), og det vil ta tid før behovet for kvalifiserte tolker er dekket gjennom disse tiltakene.

Vi har indikasjoner på at det er vanskelig å avgjøre tolkingens kvalitet for fagpersoner og tjenestemenn som trenger tolk i sitt arbeid. For eksempel påviser rapporten *Kommunikasjon og rettssikkerhet* (Andenæs et al. 2000) tilfeller av svært mangelfull tolking i norsk justissektor. Det er samtidig en kjensgjerning at mange av aktørene i offentlig sektor, mangler tilstrekkelig innsikt i tolkeoppgavens egenart og grensene for tolkens ansvarsområde. Ofte påvirker dette tolkens arbeidsvilkår (jf. rapporten *Rett til tolk*, JPD 2005: 36-37). Inntil statsautorisasjon og utdanning for tolker er utbygget slik at tolkeprofesjonens status gir en kvalitetsgaranti i seg selv, vil det være behov for adhociltak i kvalitetssikringen av tolkingen i offentlig sektor.

2.1 Kvalitetssikring av tolkingen i en utviklingsfase

UDIs program for kvalitetssikring av tolkingen under asylintervjuene er et eksempel på adhociltak i den utviklingsfasen feltet nå er inne i. ToSPoT utgjør første post i dette programmet, og benyttes for tolkerekrutter som mangler dokumenterte tolkefaglige kvalifikasjoner, dvs. tolkeutdanning og/eller statsautorisasjon. Siden det er avgjørende for testens verdi at ToSPoT inngår som del i et rekrutteringsprogram, skal vi her kort nevne de andre komponentene i UDIs modell for kvalitetssikring av tolkingen. Dette programmet inkluderer både

tolkerekrutter og tjenestepersonene som skal kommunisere via tolk:

1. En tospråklig ordforrådstest (ToSPoT)
2. En rekrutteringssamtale
3. Introduksjonsseminar for tolkerekruttene som gjennomgår tolkens ansvarsområde og grunnleggende tolkeetikk og teknikk
4. Introduksjonsseminar om tolkens ansvarsområde for saksbehandlere/intervjuere
5. Oppfølgingsseminarer og/eller samtaler for tolker og tjenestepersoner
6. Et skriftlig evalueringsskjema som kan fylles ut etter hvert intervju av både tolk og intervjuer
7. CD-opptak av asylintervjuet

Ved administreringen av ToSPoT for blant annet Domstolene, Oslo tingrett og Oslo politidistrikt er det en forutsetning at testingen følges opp av tilsvarende strukturelle og pedagogiske tiltak for å kvalitetssikre tolkingen.

2.2 Strukturelle tiltak i kvalitetssikringen

Som et strukturelt tiltak i kvalitetssikringen av tolkingen lanseres i 2005 *Nasjonalt tolkeregister* (NTREG). *Nasjonalt tolkeregister* vil gi oversikt over praktiserende tolker i forhold til spesifiserte kvalifikasjonskategorier. Registeret skal således øke tilgjengeligheten til den til enhver tid best kvalifiserte tolken, og samtidig skape motivasjon blant tolkene til å dokumentere og utvikle egne kvalifikasjoner. Tolker som har både statsautorisasjon og tolkeutdanning fra høgskole eller universitet, vil utgjøre høyeste kvalifikasjonskategori i registeret. Laveste kategori i registeret vil omfatte personer som har vært igjennom UDIs rekrutteringsprogram eller tilsvarende. I forbindelse med opprettelse og vedlikehold av registeret, vil det bli nødvendig å intensivere tiltak for kvalifisering for tolkene og kvalitetssikring av tolkingen.

3. ToSPoT – innhold og omfang

Tospråklig sjekk for potensielle tolker er en enkel ordforrådstest som tar en stikkprøve av basisordforrådet til testkandidaten i to språk. Testen består av to oppgavetyper. A-oppgaven, som gjelder oversettelse fra norsk til tolkespråket, tar utgangspunkt i *begreper i en kontekst*. B-oppgaven, som gjelder oversettelse fra tolkespråket til norsk, tar utgangspunkt i en liste enkeltbegreper hvor kun bruksområdet eller språkdomenet til begrepet en skal oversette er oppgitt.²

Testen omfatter 50 begreper i hver språkretning. Det gis 3 poeng for korrekt svar slik at maksimum poengsum er 300. Av testtekniske grunner blir 80 % korrekte svar vurdert som et tilfredsstillende resultat.³ Testingen utføres som regel skriftlig, men kan også utføres muntlig.

Testens enkle utforming har pragmatiske årsaker. Tospråklig testing er i seg selv en svært komplisert prosess som omfatter en rekke komplekse enkeltfaktorer. I vårt tilfelle er det dessuten nødvendig å skape et verktøy som kan anvendes over en rekke språk hvor det er behov for tolking. At mange av disse språkene foreløpig ikke er fullt ut standardiserte, representerer en kompliserende tilleggsfaktor. Testen er foreløpig utarbeidet for 51 språk (se appendiks, tabell 1). Det er opparbeidet et omfattende sensornettverk i tilknytning til testen, og selv når testen er gitt en så enkel form, er arbeidet med å skape et likeverdig verktøy for alle aktuelle språk følgelig svært møysommelig.

² Ideelt sett bør B-oppgaven være av samme type som A-oppgaven, dvs. at testbegrepene presenteres i en kontekst, da dette regnes som en oppgavetype som produserer sikrere resultater (jf. Davies et al. 2002). Årsaken til at denne oppgavetyper er valgt bort for B-oppgaven, er de praktiske problemene som er knyttet til å finne likeverdige tekster i alle språk.

³ Et basiskriterium på mellom 75-80% korrekte svar er vanlig i ordforrådtesting av denne typen, jf. Hewitt & Stansfield 2002.

3.1 Testresultatenes relevans for tolkeoppgaven

Det skal samtidig advares om at *Tospråklig sjekk for potensielle tolker* sier lite om kandidatens egentlige evne til å tolke. Testen er en eliminasjonstest – og tar kun en liten stikkprøve av kandidatens samlede tospråklige ordforråd. Testen gir derfor ikke grunnlag for noen ”godkjenning” som tolk. Den har utelukkende sin funksjon i en rekrutteringsfase. Siden et velutviklet ordforråd er en forutsetning for å kunne klare tolkeoppgaven (ved siden av en rekke andre ferdigheter), kan det hevdes at det er relevant å bruke en ordforrådstest i en rekrutteringsfase. Det er for øvrig vanlig praksis at ordforrådstester inngår i rekrutteringsprosedyrer eller opptaksprøver i tolkefaget (Moser-Mercer 1994).

Kandidater som søkte nettbasert tolkeutdanning ved UiO i 2003 og 2004 avla imidlertid både en skriftlig (ToSPoT) og en muntlig opptaksprøve. Dette har gjort det mulig å sammenholde resultater fra ordforrådstesten med de samme kandidatens håndtering av en tolkelignende situasjon. Den muntlige opptaksprøven simulerer en tolkelignende aktivitet i og med at den tester kandidatens evne til å lytte til korte sekvenser, og gjengi disse konsekutivt på det andre språket. Foreløpige analyser av kandidatens prestasjoner på ToSPoT og prestasjonene på denne muntlige opptaksprøven, viser en positiv og til dels sterk korrelasjon mellom kandidatens resultater på de to prøvene (Skaaden & Myran 2004).⁴

⁴ For kandidatene i 9 av de 12 språkene som tok begge prøver finner vi en *sterk positiv* korrelasjon (dvs. albansk, amharisk, dari, fransk, mandarin, persisk, thai, urdu og vietnamesisk). For kandidatene i tre av språkene (somali, sorani, tyrkisk) finner vi en positiv, men svakere korrelasjon.

4. Resultater fra testingen

Resultatene i denne rapporten er som nevnt innledningsvis, basert på ordforrådtesting av 1744 kandidater i perioden mars 2000 til og med desember 2004. I framstillingen av resultatene skiller vi mellom kandidater som har oppnådd minimum 80 % tilfredsstillende løsninger på både testens A og B-oppgave, og kandidater som har oppnådd lavere score enn dette minimumskravet.

Testresultatene blir nedenfor framstilt for den samlede gruppen (diagram 1) og i forhold til variabler som tolkespråk (tabell 1), alder (diagram 2), kjønn (diagram 3 og 4), testspråkets innlæringsrekkefølge (diagram 5, 6 og 7), samt kandidatens tidligere tolkeerfaring (diagram 8). Fordelingen på ca. 60 % underkjente og 40 % tilfredsstillende resultater er stabil for kandidatgruppen som helhet.⁵ Denne hovedtendensen synes å være uavhengig av tidligere tolkeerfaring, og er også uavhengig av teststed.⁶ Kandidatene som har deltatt er enten rekruttert via avisannonser (asylmyndighetene og undervisningsinstitusjonene), eller fra institusjonenes lister over registrerte tolker (domstolene og politiet).

Snittet for kandidater rekruttert gjennom de ulike teststedene er med unntak av mindre variasjoner, sammenfallende med snittet for kandidatgruppen som helhet. Resultatfordelingen i forhold til hvor mange som kommer over og under testens minimumskrav, er også relativt stabil i forhold til variabler som alder og kjønn. Det er imidlertid variasjoner i forhold til tolkespråk. Samtidig er det interessante avvik for variabelen ”testspråkets innlæringsrekkefølge”, slik vi skal se nedenfor.

Diagram 1: Resultatfordeling for alle kandidater (n=1744)

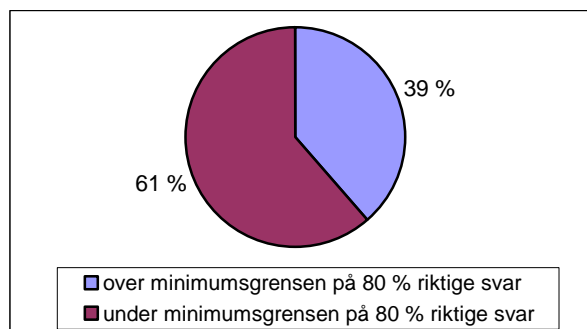

Diagram 1 viser den samlede resultatfordelingen for de 1744 kandidatene. Som vi ser, ble 61 % av besvarelsene underkjente (n=1070) i forhold til kriteriet om 80 % korrekte svar, mens 39 % av kandidatene (n=674) oppnådde et tilfredsstillende resultat.

Tabell 1 (se appendiks) viser en oversikt over hvor mange kandidater som er testet i hvert enkelt språk, samt testresultatene i de respektive språkene. Tabellen viser at det er relativt stor variasjon i resultatene for ulike språk. Når man vurderer disse tallene må man imidlertid ta med i betraktningen at antallet kandidater som er testet, er lavt i enkelte språk. I de språkene det gjelder, gir dette dramatiske prosentvise utslag. Men det er resultatvariasjon også for språk hvor antall testede kandidater er relativt høyt (dvs. over 20). Dette gjelder for eksempel tolkespråkene *albansk*, *amharisk*, *arabisk*, *dari*, *somali*, *sorani* og *tigrinja* hvor så mye som 70-94 % av kandidatene ikke oppnår et tilfredsstillende resultat. På den andre siden skiller *engelsk*, *polsk* og *tysk* seg ut ved at det er kun mellom

⁵ Av 535 kandidater i forrige rapport oppnådde 60 % underkjente og 40 % tilfredsstillende resultat.

⁶ Med teststed menes her om testingen er rekvirert fra asylmyndighetene, domstolene, politiet eller undervisningsinstitusjonene i forbindelse med opptak til tolkestudiet.

19 % og 29 % av kandidatene som ikke klarer kravet i testen. De siste tre språkene framstår dermed som grupper som scorer klart bedre enn gjennomsnittet.

Resultatene fra de nevnte språkgruppene har vært gjennomgått med tanke på å lokalisere årsaksforhold som kan ligge i oppgaven eller i sensors ekstra strenge/milde vurdering, uten at man har funnet at årsakene til variasjonen ligger her. For språkgruppene som presterer klart dårligere enn gjennomsnittet kan faktorer som stor dialektvariasjon, ikke fullt ut standardiserte språk eller lite undervisning på morsmålet påvirke resultatene. Når det gjelder språkgruppene som presterer klart over gjennomsnittet, kan selvfølgelig de motsatte forhold være med å bidra til utfallet.

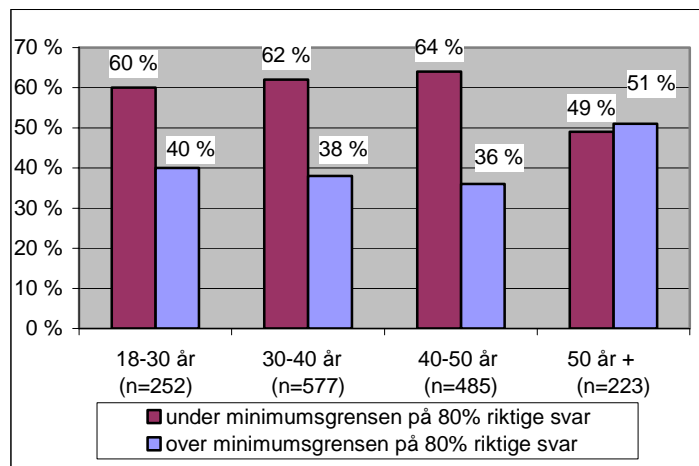

Diagram 2: Resultater i forhold til alder (n=1537)

Den eneste aldersgruppen som scorer bedre enn gjennomsnittet er gruppen kandidater som har fylt 50 på testtidspunktet, (med 49 % under og 51 % over minimumsgrensen (n=223). For å avgjøre om variabelen alder i seg selv er utslagsgivende, er det nødvendig å analysere materialet ytterligere med hensyn til faktorer som utdanningsnivå, tolkespråk mv. 207 kandidater har for øvrig unnlatt å oppgi alder. For disse ligger resultatfordelingen på 31 % over og 69 % under minimumsgrensen. Det hefter derfor noe usikkerhet ved resultatene til variabelen alder.

4.1 Resultater i forhold til ulike variabler

For å kunne evaluere testresultatene i forhold til ulike faktorer og variabler blir alle som gjennomfører ToSPoT bedt om å oppgi opplysninger om alder, kjønn, språkbakgrunn, tolkeerfaring, tolkeopplæring og tidligere utdanning. Tendensene nedenfor er derfor beskrevet i forhold til variabler som alder, kjønn, testspråkets innlæringsrekkefølge og tidligere tolkeerfaring. For hver variabel er det angitt hvor mange kandidater som danner grunnlag for resultatfordelingen,⁷ og hvordan undergruppen basert på den angitte variabelen kommer ut resultatmessig i forhold til minimumskravet i testen (dvs. 80 % korrekte svar).

4.2 Resultater i forhold til alder

Diagram 2 illustrerer at hovedtendensen med ca. 60 % underkjente og ca. 40 % tilfredsstillende resultat er relativt stabil på tvers av alderskategoriene 18-30⁸, 30-40, 40-50.

4.3 Resultater for kvinner og menn

Ved forrige rapportering (UDI 2003) var det en skjevfordeling i kandidatgruppen mht. kjønn ved at 40 % av dem som ble testet var kvinner (n=113) og 60% var menn (n=173). Kvinnene presterte da som gruppe bedre enn gjennomsnittet ved at 48 % av kvinnene scoret under minimumskravet. Mennene presterte som gruppe klart dårligere med hele 69 % underkjente besvarelser.

I 2004 er kjønnsfordelingen mellom kandidatene som er testet balansert med 50 % menn og 50 % kvinner. Også resultatmessig har nå forholdet jevnet seg ut mellom menn og kvinner.

Mennene scorer imidlertid som gruppe fortsatt lavere enn gjennomsnittet: 65 % av mennene oppnår ikke tilfredsstillende resultat. Kvinnene oppnår som gruppe et bedre resultat enn gjennomsnittet, ved at 57 % av kvinnene scorer under testens minimumskrav.

⁷ Ikke alle kandidater har fylt ut skjemaene med bakgrunnsinformasjon fullstendig. For en del av kandidatene mangler det derfor opplysninger om for eksempel kjønn, alder eller tidligere tolkeerfaring.

⁸ Ser man de yngste kandidatene for seg, framgår det en skjevfordeling i denne aldersgruppen ved at kandidater under 25 scorer markant svakere enn kandidatene i alderen mellom 25-30.

Sammensetningen i gruppene mht. til andre faktorer (for eksempel språk, alder, utdanningsnivå) må imidlertid analyseres nærmere før man kan fastslå hvor avgjørende variabelen kjønn er i seg selv.⁹

Diagram 3: Menns resultater (n=798)

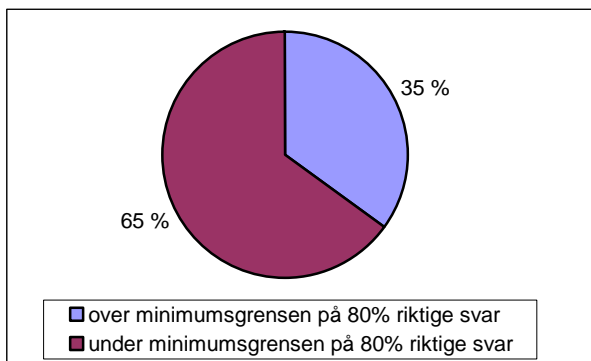
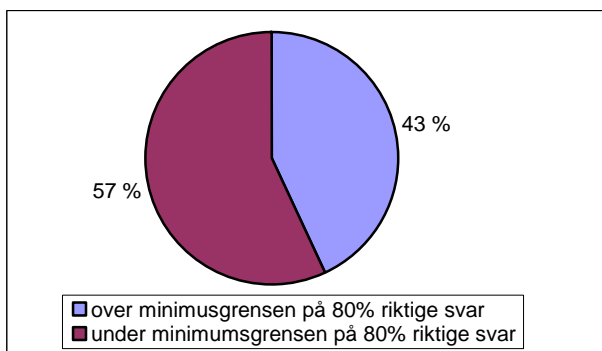

Diagram 4: Kvinners resultater (n=795)

4.4 Resultater i forhold til testspråkets innlæringsrekkefølge

Det er en kjent praksis fra offentlig sektor at enkelte personer påtar seg oppdrag som tolk i en rekke språk. Samtidig vet vi at tolking er en svært krevende aktivitet: Tolkeoppgaven forutsetter at utøveren har et særdeles høyt ferdighetsnivå i begge arbeidsspråk. Å tilegne seg gode nok ferdigheter i flere språk, er både ressurs- og tidkrevende. Personer med tilstrekkelig gode språkferdigheter i mange språk er derfor sjelden vare. Når en person opptrer som tolk i en rekke språk, er det en risiko for at han ikke har opparbeidet de nødvendige språkferdighetene i alle språk. Det kan

⁹ For de 151 kandidatene som ikke har gitt opplysninger om kjønn, er resultatfordelingen på henholdsvis 34 % (n=51) over og 66 % (n=100) under minimumsgrensen på 80 % korrekte svar.

dessuten være vanskelig å bedømme graden av egen tospråklighet. Testresultatene i denne rapporten bekrefter mistanken om at vurderingen av egne språkferdigheter er for optimistisk hos enkelte. For å undersøke denne variabelen har vi sett på testresultatene i forhold til testspråkets innlæringsrekkefølge, dvs. om testspråkene er kandidatens førstespråk, andrespråk eller ”tredjespråk”.

Diagram 5: Testet for norsk og førstespråk/morsmål (n=1066)

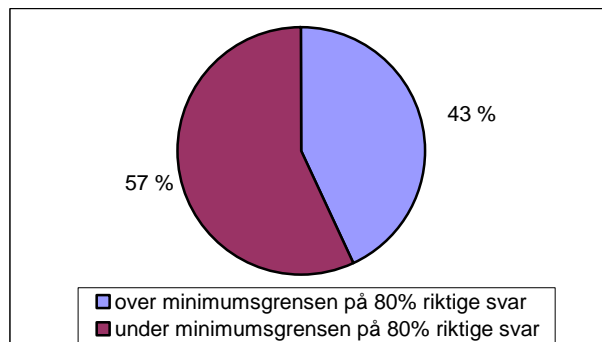

Diagram 6: Testet for norsk og ”tredjespråk” (n=239)

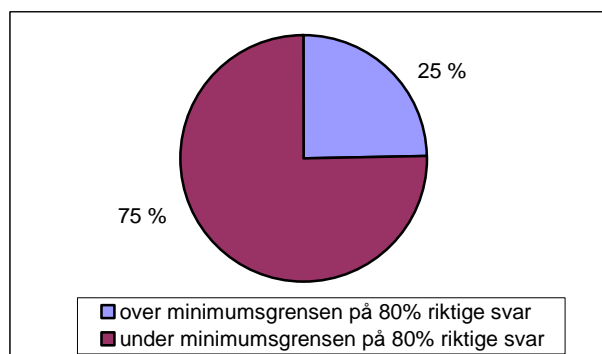
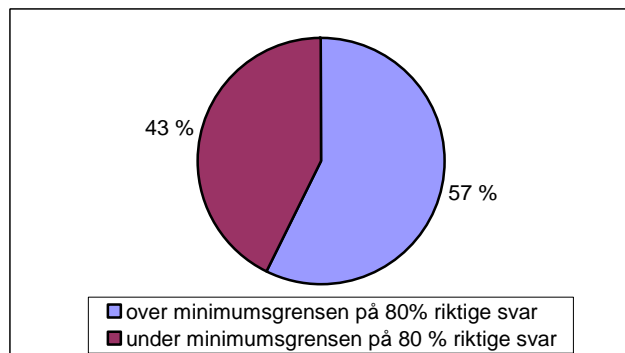

Diagram 7: Testet for norsk (morsmål/førstespråk) og tolkespråk (fremmed- eller andrespråk) (n=136)

I testen er det ene språket alltid norsk. De fleste testkandidatene har latt seg teste i det språket som de antar å kunne best ved siden av norsk. For de fleste vil dette være førstespråket eller morsmålet (diagram 5).¹⁰ For disse er norsk såkalt andrespråk, dvs. et språk man har tilegnet seg etter først å ha lært morsmålet. Enkelte kandidater har imidlertid ønsket å la seg teste i et annet språk enn morsmålet. For å vise at de er testet i et annet språk enn morsmålet og norsk, bruker vi betegnelsen ”testet i tredjespråk” om denne gruppen (diagram 6). Dette er eksempelvis kandidater med polsk førstespråk som vil testes for russisk, kandidater med albansk førstespråk som vil testes i bosnisk/kroatisk/serbisk osv. I tillegg har en gruppe kandidater norsk som morsmål, og har latt seg teste i et fremmedspråk eller andrespråk (diagram 7).

Diagrammene viser markante forskjeller i prestasjonene til disse tre undergruppene. 1066 kandidater er testet i sitt førstespråk/morsmål ved siden av norsk. Av disse er det 43 % som produserer et tilfredsstillende resultat. De gjør det altså som gruppe noe bedre enn gjennomsnittet (diagram 5). Av kandidatene testet i et tredjespråk er det kun 25 % som oppnår minimumskravet (diagram 6). Resultatene er følgelig betraktelig dårligere når kandidatene testes i et tredjespråk.

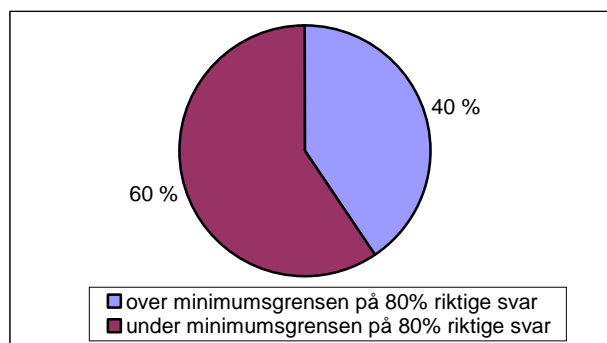
Gruppen kandidater med norsk som morsmål scorer i snitt bedre enn de to andre undergruppene, og markant bedre enn gjennomsnittet: hos disse kandidatene er det hele 57 % som oppnår et tilfredsstillende resultat (diagram 7). At kandidatgruppen med norsk som morsmål skiller seg ut, kan tyde på at testen favoriserer personer som har god norskforståelse. Det kan være at kandidatene vinner på å ha en god leseforståelse i norsk når de skal løse A-oppgaven. Samtidig kan det være lettere for personer med gode norskkunnskaper å finne fram til hvilket norsk begrep man skal fram til i B-oppgaven. I B-oppgaven som gjelder oversettelse av enkeltbegreper fra tolkespråket til norsk, er kun begrepets språkbruksdomene oppgitt som kontekstinformasjon. Denne oppgavetypen åpner derfor i større grad for tilfeldig variasjon enn A-oppgaven.

¹⁰ Morsmål refererer her til det språket kandidatene selv har oppgitt som sitt morsmål eller førstespråk. For personer som er oppvokst i flerspråklige områder, er det imidlertid ikke alltid slik at det språket man identifiserer som sitt ”morsmål” er det språket man har brukt mest, og derfor kan best.

4.5 Kandidater med tolkeerfaring fra politi- og rettsvesen

633 kandidater har oppgitt at de har erfaring som tolk fra politi- og rettsvesen. 60 % av disse kandidatene har ikke et tilstrekkelig ordforråd til å møte minstekravene i ToSPoT.

Diagram 8: Kandidater med tolkeerfaring fra politi- og rettsvesen (n=633)

Da det er åpenbart at kandidatene under tolking må ha støtt på de fleste av begrepene som testen prøver, gir resultatene i diagram 8 grunnlag for bekymring fra et rettssikkerhetsmessig perspektiv. At personer med så store hull i ordforrådet har hatt tolkeoppdrag, understreker behovet for kvalitetssikring av tolkingen i disse settingene.

5. Konklusjon

Vi har ovenfor understreket at testresultatene fra en begrenset ordforrådstest som ToSPoT kan si lite om kandidatens egentlige egenskaper som tolk. Samtidig vet vi at et godt utviklet ordforråd på to språk, er en forutsetning for å klare den språklig krevende tolkeoppgaven. Det testen *kan* si noe om, er at personer som scorer lavt på denne enkle ordforrådstesten har et mangelfullt ordforråd i språk de ønsker å arbeide som tolk. Siden et rikt ordforråd er en grunnleggende forutsetning for å klare tolkeoppgaven på en forsvarlig måte, har testresultatene relevans i en rekrutteringsprosess til tolkefunksjonen. Testing av tospråklige ferdigheter er samtidig en svært komplisert prosess, og det faktum at det er behov for kvalitetssikring av tolkingen over en rekke språk forsterker denne utfordringen.

Resultatene fra testingen bekrefter at det er stort behov for tiltak som bidrar til profesjonalisering av tolkeyrket. "Tidligere erfaring som tolk" gir ikke noen garanti for at personen har de tospråklige forutsetningene for å klare tolkeoppgaven. At personer med svake testresultater på denne enkle ordforrådstesten har hatt gjentatte tolkeoppdrag blant annet i justissektoren, understreker behovet for kvalitetssikring av tolkingen. At kandidater som testes i et tredjespråk (dvs. et annet språk enn morsmål/førstespråk) gjør det markant svakere enn gjennomsnittet, er en indikasjon på at en praksis hvor samme person opptrer som tolk i en rekke språk er uheldig. Resultatene fra testingen støtter samtidig undersøkelser som indikerer at ansvarshavende i situasjonen har liten mulighet til å kontrollere kommunikasjonens kvalitet i tolkede samtaler. Inntil statsautorisasjon og utdanning har hevet tolkeprofesjonens status slik at denne utgjør en kvalitetsgaranti i seg selv, vil ulike tiltak for kvalitetssikring av tolkingen i offentlig sektor være nødvendig.

*Hanne Skaaden, Karine Grinde, Mona Myran - UDI,
juli 2005*

Referanser

- ANDENÆS**, Kristian et al. (2000). *Kommunikasjon og rettssikkerhet. Utlendingers og språklige minoriteters møte med politi og domstoler*. Oslo: Unipub Forlag
- DAVIES**, Alan et al. 2002. *Dictionary of language testing Studies in Language Testing 7*. Cambridge. Cambridge University Press
- HEWITT**, William E. & Charles W. STANSFIELD (2002). *Spanish English Federal Court Interpreter Certification Examination. A Report on the Predictive Validity of the Written Examination for the Oral Examination*. Final Report. Offprint
- MORTENSEN**, Diane E. (1998). *Establishing a scheme for interpreter Certification. The Norwegian Experience. The Norwegian Interpreter Certification Examination*. Oslo: University of Oslo. Department of Linguistics.
- MOSER-MERCER**, Barbara (1994) Aptitude testing for conference interpreting: Why, when and how. In **S. LAMBERT & B. MOSER-MERCER**, *Bridging the gap Empirical research in simultaneous interpretation*. Amsterdam: John Benjamins. 57-69.
- JPD**. 2005. *Rett til tolk. Tolking og oversettelse i norsk straffeprosess*. Rapport. Justis- og politidepartementet. 2005
http://odin.dep.no/filarkiv/240757/Rett_til_tolk.pdf
- SKAADEN**, Hanne & Mona MYRAN (2004). *The Bilingual Screening of Interpreter Applicants*. Paper presented at the Critical Link 4. Stockholm May 21-23rd 2004
- UDI** 2000. *Tolkevirksomhet I offentlig sektor*
- UDI** 2003. *Tospråklig sjekk for potensielle tolker. ToSPoT. En evalueringsrapport*. Utlendingsdirektoratet 2003.
<http://www.udi.no/tolking/publikasjoner>

Tabell 1: Resultater fordelt på språk

	Språk	Antall testede kandidater	Antall kandidater med under 80%	
				riktige svar
1.	albansk	74	52	70,3 %
2.	amharisk	35	29	82,9 %
3.	arabisk	174	143	82,2 %
4.	armensk	2	1	50,0 %
5.	azeri	11	10	90,9 %
6.	badini	13	9	69,2 %
7.	bengali	7	6	85,7 %
8.	bosnisk/kroatisk/serbisk	61	26	42,6 %
9.	bulgarsk	7	2	28,6 %
10.	dari	31	29	93,5 %
11.	engelsk	52	10	19,2 %
12.	estisk	10	4	40,0 %
13.	finsk	9	5	55,6 %
14.	fransk	107	60	56,1 %
15.	georgisk	1	0	0,0 %
16.	hebraisk	4	1	25,0 %
17.	hindi	2	2	100,0 %
18.	islandsk	0	0	0,0 %
19.	italiensk	7	3	42,9 %
20.	kinesisk	40	15	37,5 %
21.	kurmandji	13	8	61,5 %
22.	latvisk	2	1	50,0 %
23.	litauisk	11	3	27,3 %
24.	mongolsk	4	3	75,0 %
25.	nederlandsk	15	2	13,3 %
26.	nepalsk	5	3	60,0 %
27.	oromo	10	9	90,0 %
28.	pashto	11	9	81,8 %
29.	persisk	127	84	66,1 %
30.	polsk	52	15	28,8 %
31.	portugisisk	22	13	59,1 %
32.	punjabi	3	2	66,7 %
33.	rumensk	26	12	46,2 %
34.	russisk	239	98	41,0 %
35.	slovakisk	2	1	50,0 %
36.	somali	107	85	79,4 %
37.	sorani	115	96	83,5 %
38.	spansk	70	42	60,0 %
39.	swahili	14	11	78,6 %
40.	tagalog	4	2	50,0 %
41.	tamil	38	26	68,4 %
42.	thai	18	17	94,4 %
43.	tigrinja	22	20	90,9 %
44.	tsjekkisk	3	2	66,7 %
45.	tsjetsjensk	6	5	83,3 %
46.	tyrkisk	29	20	69,0 %
47.	tysk	21	6	28,6 %
48.	ukrainsk	15	12	80,0 %

49.	ungarsk	6	2	33,3 %
50.	urdu	43	26	60,5 %
51.	vietnamesisk	44	28	63,6 %
	SUM	1744	1070	61,4 %